

Kart nr. 6 – Nord for Skjønnerød skole. (Ingen av turene på dette kartet er merket).

Løype nr. 23 – Skjønnerød skole – Femtegjeld – Guttulsrød – R.v. 115.

Dette er en tur på litt over 3 km. Turen er ikke merket men følger gårdsveier. Du kan gå denne turen hele året da veien brøytes om vinteren og dyrket mark ikke er noe hinder. I Stregla – rett vest for Femtegjeld – finnes liljekonvall og hassel.

Parker i skolegården – Skjønnerød skole. Gå Smiebakken ned og kryss RV 115. Til ut på 1950 tallet var det hovslager og smed her. Siden har det vært mekanisk verksted, vedlager, blomsterutsalg m.m.

Du kommer snart til en høyre og så en venstre sving. Området her heter Tasseroa og forteller om en tid med ulv i området. Småbruket på høyre hånd er Nordli og var i alle år lærer Østensviks bolig, eid av Våler kommune.

Neste gård er ”Veslenga”. I 1952 ble gården rammet av munn- og klovsyke. Alle klovdyr ble avlivet og gravd ned. Det var vakter rundt gård som skulle skyte rev/katter/hunder og eventuelle andre dyr som kunne føre med seg smitte. I tre måneder ble gården isolert. Eieren og hans familie kunne ikke forlate gårdstunet og ingen fikk besøke stedet. Postbudet, som hadde vanlig rute gjennom gårdstunet, måtte kjøre om Guttulsrød og opp RV 115 til Skjønnerød.

På Holen står bare den gamle stua igjen. Farfar til tidligere ordfører i Oslo, Albert Nordengen, drev gården i mange år. Albert Nordengen eide også stedet en tid uten å bo der.

Ved Femtegjeld tar du 90° til venstre mot Stregla og Monetoppen. Herfra går det utfor til Guttulsrød.

Følg R.V. 115 opp Guttulsrødhellinga. Fra innkjøringen til Go-kart banen, kan du følge den gamle Mosseveien tilbake til skolen.

Løype nr. 24 – Skjønnerød skole – Guttulsrød – Neset – Femtegjeld – Skjønnerød skole.

Ca. halvparten av denne turen er den samme som Løype 23, men er ca. 4-5 km. lang. Løypa er ikke merket, men følger for det meste gårdsveier og kan benyttes når det ikke er snø eller flom i Femtegjeldbekken. Femtegjeldbekken har utløp i Nordbyelva ved Østfold fjernhjelpkolonne. I de senere år har det vært bever i denne bekken.

Jeg vil anbefale å gå denne turen i motsatt retning av Løype 23. Ved Nordre Guttulsrød tar du til venstre (rett fram er til Femtegjeld). Toppen nord for Guttulsrød heter Brudeberget. Opphavet til navnet er ikke kjent. Du kommer til veidele og holder til høyre (til venstre kommer du etter ca.1,5 km. til Gurød). Du passerer Bråten og fortsetter til Neset. Ta traktorvei til høyre forbi vognskjulet.

Når du kommer til dyrket mark, Nordengen, følger du jordet i skogkanten. Du ser Femtegjeld til høyre. Følg eiendomsdelet mellom Belgen og Femtegjeld ned til Femtegjeldbekken. Langs denne er det gras for å hindre avrenning. Grunneier tillater oss å gå der. Om bekken ved fangdammen er vanskelig å komme over, kan vi bare gå rundt og opp til Nedre Femtegjeld. Herfra følger vi beskrivelsen i Løype 23, men i motsatt retning.

Løype nr. 25 – (Sykkel- og fottur). Guttulsrød – Femtegjeld – Keiserdalen – Fyka (stasjon).

Dette er ikke rundløype for de som velger å gå. De må gå samme veien tilbake da det ellers blir for langt. Tur/retur Fyka er på ca. 10 km. Dersom du sykler, kan du fra Fyka følge fylkesveien til venstre mot Berg/Våler kirke eller til høyre mot Skiptvet. Ved Fossen (du har passert Mørk) tar du til høyre mot Fløterkroken. Fyka er ca. 1 km. fra Golfbanen ved Mørk. Turen til Fyka og videre om Berg er ca. 25 km. lang mens turen om Fløterkroken er ca. 20 km.. Turen kan benyttes hele sommerhalvåret,

men ved ekstremt mye nedbør går Femtegjeldbekken over veien mellom Femtegjeld og Keiserdalen. At bekken til tider står over veien, fører til at noen hundre meter mellom Femtegjeld og Slepplingsfossen er skadet av vannet og her må du kanskje trille sykkelen.

Parker ved Kommunegarasjen ved Østfold fjernhjelpkolonne eller i Brennheit om det er plass. Følg gårdsveien til Femtegjeld (se beskrivelse Løype 23 og 24.) Ved Nedre Femtegjeld tar du til høyre. Snart deler veien seg. Du tar til venstre over Femtegjeldbekken (støpt bru) og følger denne østover til Slepplingsfossen. Her hadde Ole Hansen sitt første sagbruk. Saga ble drevet av vannkraft. Siden drev Ole Hansen sagbruk i Guttulsrødhellinga i mange år, men da var elektrisitet drivkraften.

På toppen ved Slepplingsfossen tar du til venstre. Du ser snart Keiserdalen hvor Kolbjørn Magnussen, som er utdannet gartner, drev planteskole.

Belgeskogen ligger høyt og fritt. Om du er spesielt interessert, går det fra Belgeskogen gangsti til Vestre Belgeskogen. Her står fremdeles et uthus bygget i stein. Herfra ser du også Belgeskogmåsan. På vestsiden av denne finner du et steingjerde. Uthuset og steingjerdet står avfotografert i ”Tur og fritidskart, Våler”. Steingjerdet er avmerket som nr. 17 på kartet.

På Belgeskogmåsan var det tidligere stor orrhaneleik.

Fra Belgeskogen følger vi gårdsveien til Fyka og passerer i rekkefølge: Roligheten (tømret hus og et rektangulært jorde). Havnedalen søndre ligger i Våler mens Havnedalen nordre ligger i Spydeberg. Husene på Nordre Havnedalen er bygget nye. Vi passerer bekk/elv som bytter navn etter hvert som den renner forbi de forskjellige gårdene, men som til sist renner ut i Vansjø ved Lunder/Hauger innerst i Roosefjorden. Ved bekken/elva ligger Saghytta (Spydeberg) og det er bare noen meter fram til fylkesveien, Fyka.

For snart 100 år siden var det snakk om å legge jernbane fra østre linje til Moss. Vittige personer tenkte seg da stasjon ved Fyka. Derfra kommer navnet Fyka stasjon som av mange brukes fremdeles. Som nevnt foran, bør du snu her om du går. Sykler du velger du rute slik som beskrevet foran.

Løype nr. 26 -- (Sykkel- og fottur). Guttulsrød – Femtegjeld – Kastet – Sætra – Fløter.

Dette er ikke rundløype for de som velger å gå. De må gå samme veien tilbake da det ellers blir for langt. Tur/retur Fløter er på ca. 8 km. Dersom du sykler, kan du fra Fløter følge fylkesveien om Mørk til Berg/Våler kirke. Turen er da ca. 25 km. lang. Ved Fløter kan du også sykle om Lunder – Skjønnerød – Guttulsrød. Denne turen er ca. 18 km. Turene kan benyttes hele sommerhalvåret, men ved ekstremt mye nedbør går Femtegjeldbekken over veien mellom Femtegjeld og Keiserdalen. At bekken til tider står over veien, fører til at noen hundre meter mellom Femtegjeld og Slepplingsfossen er skadet av vannet og her må du kanskje trille sykkelen.

Se løype nr 25. Følg anvisningen til Slepplingsfossen. Nå fortsetter du rett fram og ved Kasteneset krysser veien bekken. Vannet tar ofte med seg brua, men to stålmaster tar unge spreke turister over. Følg veien videre og du har snart Kastet på venstre side. Du kommer nå inn på bedre vei. Ta **ikke** av til Kastet, men følg videre mot Sætra. Snart etter at du har passert Sætra, deler veien seg. Det er likegyldig hvilken av disse du velger da begge går fram til fylkesveien i Fløterkroken. Se løype nr. 25.

Løype nr. 27 – Solheimtoppen – Sandbunnleina – Grimsrøddegården – Svaehagen.

Turens lengde: 3-4 km. i flatt, men noe fuktig terreng. Kan benyttes hele året dersom en går i åkerkanten ved dyrket mark. Ikke nødvendig med gummistøvler.

Parker på Solheimtoppen, som er det høyeste punktet etter Helgedal før det heller utfor mot Grimsrød. Når du kommer fra Helgedal finner du en plass på venstre side hvor det er plass til 3-4 personbiler. Plassen ligger ca 50 m. før toppen.

Følg tydelig traktorvei, som etter noen meter går mot vest. Etter ca. 200 m. bøyer veien 90° mot høyre og deler seg ved bekken. Denne har rør under stiene. Følg traktorveien til venstre. Snart får veien en grøft på venstre side. Om litt får du også et kort stykke grøft på høyre side. Du er ved Sandbunnleina hvor veien deler seg i to stier. Du skal gå østover (litt mot høyre).

Her var det for noen år siden jerpe (hønsefugl), men etter at skogen ble hogd og myra grøftet synes det som den er blitt borte. I Norges Dyreliv kan vi lese: ”Jerpa holder seg på fuktige steder der det er frodig granskog med spredte løvtrær og busker.”

Om du tar til venstre (nordover), finner du etter ca 50m rester etter en kullmile. Du ser bare en rund haug (ca 50 cm på det høyeste). Litt jord er gravd bort på den ene siden.

Du går tilbake og finner stien østover. Terrenget stiger sakte og flater ut mot stikrysset hvor det går en sti i hver himmelretning. (Her står også et delemærke. Metallstang med ”klokke” på toppen.) Fortsett i samme retning, østover, til du kommer fram til dyrket mark. Gamleveien er pløyd opp og du må følge kanten av dyrket mark på sydsiden. På nordsiden av jordet, hvor det er mer kronglet å komme fra, har grevling/rev hatt hi opp gjennom tidene.

Du finner igjen gamleveien i jordets nordøstre hjørne. Veien går opp til husene på Grimsrøddegården hvor forfatteren av Vålers bygdehistorie, Einar Pedersen, er født og vokst opp. Det var hit flygerne kom etter at de hadde styrtet på Ramlamosen i 1948. (Noen hundre meter nordøst for gården.)

Følg gårdsveien sydover til fylkesvei 281. Du passerer Grimsrød hvor det i dag bare står en låvebygning.

Nederst i bakken opp mot Solheimtoppen lå husene på Svaehagen på fjellet på venstre side.

Lenger opp i bakken ligger Solheim på høyre side. Det har ikke hørt jord eller skog til Solheim.

Du kan lese om Grimsrød i Våler bygdebok – Gårdshistorie for Svinndal – del 2 fra side 748 og om Grimsrøddegården i samme bok fra side 763.

I nevnte bok kan du også lese om Svaehagen fra side 565.

Boka kan du kjøpe i Sparebank 1 – avd. Våler, Bygdesentralen i Svinndal eller lånes ved Våler bibliotek.

Tur og fritidskart – Våler kan også kjøpes ved Sparebank 1, avd. Våler.